

abarrak

biba gu!
garraxiak
olerki soziala
kaleko egia
"gogortasunetik libra
gaitzazu. Amen"

BIBA GU!

Gizonak beti eraman omen du, barnean, bere burua eder erixteko grifia. Atzo, ta gaur ere.

Nork bere bertuteak lau aizeetara aldarrikatzea: orra grifiaren beste alderdi bat. A, to osa dezagun: bitartean lo ereiñotz gaiñean. Baiña ba-dakigu ori noiz gertatzen dan, ereiñotz gaiñean lo egitea? Ba, ereiñotzak bear dan lekuan ez da-

ramazkigunean, orduantxe. Autore batek diño.

Orain ez dira entzuten. Leen, orde, bai, urte batzuk duela, sarri ta edonun. Esakun bakoitzik ba-da munduan-eta, au bat, ba: "Katolikoetatik katolikoena gu!" "Katoliko onenak gu!" (Epa, kontuz: musika ta guzti irakurri bear da au, aurrera orduko). "Gu onenak, gu... gu..." FLEX-ek esango balu sikera... Edo KAS-ek, beno tire...

Baiña nortzuk eta beste aiek ola itzegiten? Ori ez. Alabaiña, emen, **JAKIN**-en, olako elementu batzuen bearra ba-genuke, ba, benetan; propaganda egiteko.

Gaiñera, olan itzegiten dutenen sikolojiaren leit-motiv jakiten errez da: eurek singularrean nai luke-te esan, baiña, baiña, gaurko gizar-tean itxusia ere ba-da-ta, plurale-
ra jo bear, ba. Zorioneko "baiña" ori, ostantzean jaiak konpleto gendun dagoaneko. Lastime!

Aize aiek alde egin zuten, Jainkoari eskerrak. Ordea, galdu ote da usarioa, nor bere burua laudatzeko oitura. Kia, ez. Egia, esakizun ura kendu zan. Orain, ordea, beste era batera, beste soro baten erne zaigu. Ta berbera da, ezaguna. "Deabru-belarra"-ren tajuzkoa, dirudianez.

Egunean olatsu ematen digute, disimuloz: "Katoliko aurreratuak", "Gaurko katolikoak, modernoak". Oek dirala benetako katolikoak, zer esanik ez, katolikoena. Bapo!

Ez gaituzte engaiñatzen, ez. Leengo bera duk, itzek aldatuz. Kama-leoiaren larruarena egiten dute emen itzak, besterik ez. Nolanai ere Frantzia-ko Matxinadan bezala gerta baledi, gaitz erdi. An txarrera egin zutena, guk onera aldatuko bagenu, esan nai dut. An, luzaroan, itzekin konformatzen ziran Desmou-lins, Robespierre, Danton, Marat, Fouché ta oiek. Meatxuak besterik etziran entzuten euren aonetatik: gillotina gora ta gillotina beera.

Baiña meatxuak xoilik, e. Gero, ordea, praktikatzeko ordua eldu zitzaienean, obrak itzeri jarrai zekizkiela eskatzen zien populak. Ta orduan bromarik ez gero! Nai ez-ta ere, euren itzen menpeko ta morroi lotsagarriak biurtu bear. Korrontaren kontra egiteko indarririk etze-zaken euki-ta, beranduegi baizan. Lojika garbia.

Gu ere, itz oek bide, sikolojia bat eratzen ari gera. Ari gera. Eta, azkenik, gertatu dakigukena bistan da. Alegia, munduko egia borobillena-tzat jotzea ori ere. "Aizeak jota-ko kafiabera" batzuk baiño ez izaki askotan, eta or gabiltza gure katolikotasuna aldarrikatzen?

GARRAXIAK

Garraxiak bi aurpegi ditu: bata eta bestea.

Txanponak lez, berdin-berdin.

Egunaren akaberan, eguneko a-usnartzean, ez al dizu ifoiz olako lotsa berezi bat eman "garraxiaren apostoladuak". Ba, neri bai. Garraxiak konfiantza gutxi erakusten baidu, espirituko libertade gutxi. Edukazio-ezaren señale garbia da, gaiñera. Geienez ere, norbere burua askatzearen alegin desesperagarri bat da. Naikunde bat-guraria, ori agertzen du garraxiak, ez erre-
lidade bat. (Beno, beste gauza bat ere aditzera eman dezaiguke. Gure entzule ori gorrik dagoala-
edo. Bere belarrietan konfiantza gutxi beintzat. Konfiantza gutxi orain

ere ba, leen esan bezala. Alere, ez dezagun seriotasunik galdu).

Ez dakit nork esan zuan. Asten omen da bat garraxika, ta bere garraxiak bakarrik entzunaz amaitzen duela olakoak. Aldamenekoak anka! edo orrelakoren bat egingo diote-ta. Garraxiak, segurasko, Babel-eko Torrearen egileengan du sorburua. Ordurarte elkarrizketa zen munduan nagusi, baiña an asi ziran ez-ulertzeak, garraxiak. Ta konpondu-ezifiak, beraz. Arrezkero, zenbat biderrez sentitu bear izan ote dute gizonak garraxiak direla-ta, Valle Inclan-ek dion "Vergüenza zoológica"-ura? Ta sentitu ez badute, eurentzat okerrago.

Orain, garraxiaren beste alderdia, "besteá".

Klase ontakoak dira injustiziak eta zanpaketak sorrarazten dituzten garraxiak. Espirituaren agerpenak balio izugarria dutela ba-dakigu. Ta agerpen orietako bat, garraxia.

Defenditzen asi ezkerro, gairera, ba-dugu zeri eldu. Ara, esate baterako; ez al genezake esan garraxi auk elkarrizketa forma bat direla? Geienetan, elkarrizketarako bide normaleri trabak jartzen dizkiogunean, orduan sortzen dira garraxiak. Zeozer aditzera emateko jaio oi dira noski, ta elkarrizketaren ordeko bezala olako kasuetan. Ordezko txinoak benetan, baiña ordekoak. Besteetan barik olako garraxietan galduko bagenu boza, ez legoke ain txarto, ez. Lotsa ema-

ten badigute, osterá, jakin, seiñale txarra.

Agintariek bi portaera artzen dituzte, geienetan, garraxien aurrean, biak txarrak. Polizi bitartez ixillarazi, edota, leenbiziko erosleari saldu ixildu ezin ditzazketenean. Guk, katolikuok, erosten jakin bagenek, salbatuta egongo gifiáke. Garraxi oriek subastan baidaude. Saltzeko. Erosle bat eskatzen diguten zanpatuen garraxiak dira. Justizi gose ta egarri dira oiek. Ez dute sasi-pakerik nai (...).

Garraxi orien balioa ontzat ematen ikas genezala, komenientea litzazguke, nik uste. Beste batzuk badakite. Komunistak. Tratulari obak diralako-edo, zergatik edo argatik, beintzat orrek erosi egiten dituzte, gero, bearbada, ifioiz ez pagatzeko baiña. Gu, bitartean, lau-bost atsozarrekin eleizan. Eta pozarren, antza. Lotan gu. Ez gerála oraindifo errealdadera jausi ematen du, ainbeste zanpatuen galera ain garbi ikusita, bertanbera uzten baiditugu.

Alere, ba-ditugu guk ere geure taktikak gero! Zer uste dute, ba? Ara bat: arik eta beste batzuk gauzak egin artean batere ez mogittu, gero txarto egifnak arreglatzeari ekiteko. Aitortu egin bear da, konponketa lanean espezialistak gerála, or bai. Baiña ea askotan erreza-goa ez dan gauzak berak egitea konpontzea baiño pentsa dezagun... Dana dala, Kijote-ren bokazioaren jabe gera-ta eztago zeregifiñik: "des-

facier agravios y enderezar tuer-tos"... Alimo! ori baida enziklikak ulertzeko modua. Ortik ondo goaz, zuzen. Baiña nora?...

OLERKI SOZIALA

Gaurko olerkiak joera bat duela, ez da inorentzat berri. Gaingiroki ikusmiraturik ageri baida.

Sozial-joera esan nai dut. Eta onek, ezpairik gabe, arrazoa ba-du. Gaurregun, gizona dela munduaren ardatz konprenitu delako izan liteke. Inportantea gizona da emen —“Neu naiz Frantzia” esan zuanak ere one-la sentitu ote zuan gero?— Batek ez daki asko, baiña ziurren ortxe du sustrai sozial joerak. Beraz, kristaua dugu oso. Ta gizona billatzeko afan ortan ekiten dute, gaur, askok. Norma-la da. Eta abiatu, orregatik abiatu dira sozial-eremuetara, ain zuzen ere egitura orietan bizi baida gizakumea. Poesiak ere ortara jo du. Orreri deritzaio “olerki soziala”.

Gauzak ola, baten batzuk aurrerago egin dute. Bai, beste poesi motak ez omen dutela zertarako balio-ta, ze-ro arbuizatzen alleatu dira. Edo ia-ia. Reakzio dalarik, ez da arritzekoa. Eta esan, sarri esan da olakorik —esan era asko daude—: beste mandako olerki ori “denpora pasa” dala, lainoz-gaiñetikoa, illetargi-arakoa... Era guzietara, menzprezio itzak.

Zuzen-zuzen ta direktuki itzegin bear ote da, ba, langille ta ugazabak direla-ta, edo lana ta pobretasunari buruz...? Derrior? Bearrezko kondi-

zioa ote litzaioke ori “olerki soziala”-ri?

Gaiñera, beste gauza bat: iñork esan duanez, “olerki soziala” deritzaion ori biurtu zanetik ez omen du deus irabazi olerkiak. Batek ez daki ez asko, ez gutxi, auzi ontan —ez daki ezer—, ta ez dut eskua sartuko. Iñorenarekin aski dut, gaurkoz.

Beno, baiña nik diodana beste zer bat da. “Beste mandako” olerki ori ba-dela bere eginbearrean jabe gizar-tean. Misio soziala duela orrek ere. Zeregin soziala lainoz gaiñetikoko olerkiak? Arrigarria, e? Ta zer? Nik poeta bateri irakurri nion lenengoz. Gero, erruz pentsatu dut, ta bai, arrazoa damaiot.

Andrei Voznessenski errusitarrak idatzi zuan bein:

“Olerkiaren misio esentziala gizonen arima barrenera joatea da; bere objektua, edertasuna kreatzea, eta zeregin soziala da ori ere, ze, obra ederrak begiratzerakoan ezin diteke benetan txarra izan gizona”.

Ta? Konforme?

KALEKO EGIA

Egia esan dezaigutela, orrek, er-negatu egiten gaitu batzuetan. Se-gun nolako egia den. Eta, bearbada, joiankara bialtzen dugu egia ori. Egia gizarajoak errua balu bezala...

Egia iñori esatea ere ez da, ba, askotan, gauza errez eramangarria. Mailla berdiñekoekin, kideekin, ari gentalarik, gaitz erdi oraindik. Andieri, egintarieri, goikoeri, esan

bear zaienean, orduan dira kontuak. Alere, aieri ere egia kantatu bear zaie, dan bezala, azentu ta guzti. Ta ifñori baiño leenago, zeregin soziala dan ezkerero... Or ez dago bueltarik. Zer uste dugu, ba, oek ez dutela egiaren bearrik ala? Bapo! Ez al dakigu, gaiñera, oengan eman lezaizkigukena fruturik mardulenak?

Egia esan, egia kantatu. Nork, ordea?

Egia edonori esan dezaion, erriko gizona oberena. Zer galdu ez baidu. Andiaren albokoak, kortesanoak, oiek ez daude ain ondo. Igual asarratu egingo litzaieke nagusia, edo kalera bialduak izan litezke, edo... Arretaz zaitu bear norbere burua. Badaezpadan ere. Aa, ta zenbat olako sasi-begiramendu. Gaiñera, oiek ezagutu ere ez dute egiten errealdadea bear dan moduan. Ez dakite —ezin jakin— kaleko egia. Palazioko ateak itxita dauzkate-ta, ezin.

Kaleko egia utsa, ango fabrika-ko egia beroa, jakin, ori erriko gizonak daki. Orrek esan lezake ondoen, beraz (irakur beza: esan bear du, obligazioz). Nagusiak, aitzitik, ez baldin badio kasurik egiten, ez dagola ondo bistan da. Gezurrean irauñ liteke orduan, egia, egia osoa, ez ezagutzeko arriskuan dago. Ta pentsatzeko ordua da. Zer egiten dugu gezurrean jarraiki? Ez baidugu orretara deus aurreratzen. Egia dugularik gidari asi bear genuke elkarrizketa. Denon artekoa.

Elkarrizketa egia jakin eta esateko da.

Egia jakin eta egiaren araura obratzeko. Napoleon-ek ametitzen omen zuan noizean bein elkarrizketa. Ministroeri eskatzen zien aolkua. Baiña kasu baten bakarrik egiten omen zien jaramon. Noiz? Jakifña, berarekin bat zetozenean. Ortarako... Ez dakit baiña, onelako zerbait euki zezaken buruan Graham Green-ek zera esan zuanean. Alegia: "Elkarrizketa dela denpora galtzeko erarik estupidoena".

Antzina, an, zerean, Sortaldean, ifñork tiranoari berri txarrik baze-karkion, gizarajo orrek, eskierki, galdu bear omen zuan lepoa. Tirano aien oitura txar bat noski. Eta... eta gaur? Tiranoak beti berdintsu. Eta Unamuno-k arrazoia du. Unamuno-ri irakurriko bagenio irakurri, ainbeste gauza txar ta onen artean, auxe irakurriko genioke, oso ona: "Decid vuestra verdad siempre y Dios os dirá la suya. Y veréis a Dios y moriréis. Porque dicen también las Escrituras que quien ve a Dios se muere. Y es lo mejor que puede hacerse en un mundo de mentira: morirse de ver la Verdad".

Ez da ifñorentzat nobedadea, baiña gogora dezagula komeni da. Egia eztitsua eta garratza izan litzakeala; leen ere esan dugu. Egia benetan ardura zaigunean, orduan, bietara datorkigularik artzen da. Naiz eztitsua naiz mingotza izaki. Ain egi baidira biak. Baiña zer gertatu oi da askotan? Egia garratza

dala-ta, ixillarazi, Oriente-ko tira-noak bezala. Ezagun da zergatik egiten dan ori, ulerterreza. Egia ez baiño kargua, puestoa, ajol zai-gulako. Kargua egiaren truke: ba-da Kristautasuna.

Egia egi bezala inporta balitzai-gu, ordea, besterik litzake. Kostako litzaiguke, orduan ere, egia garratza ontzat artzea. Baiña iritxiko genu-ke, azkenik. Ezpañak estutu, ta, as-pirina baillitzan, barrura. —Zintzu-rreko pasadizua omen da txarrena. Bein barrura ezker, tire—. An bar-ruan egiten du orrek on. Kanpora bota ezketiño, kia, ez uste, batere ez.

“GOGORTASUNETIK LIBRA GAITATZU. AMEN”

Gogortasuna, gogortasunik-eza: agortu eziñezko eztabaida.

Leen, OAS zala-ta, zer esan zati baterako eman ziguten itz oek.

Ghandi-k, bestetik, modan jarri zuan gogortasunik-eza. Nork ez du irakurri —iñork bai gero?— “Sathyagraha” mogimentuaren izena, “gogortasunik-eza” duela printzi-pioz? Eta konta eziñak zaizkigu, azkeneko urte auetan, “gogortasu-nik-eza ta gogortasuna”—taz ezurma-mitu diran artikulu —ta liburuak—.

Gutxi gora beera, agiriago edo ezkutuago, baiña guztiok gaude be-ti ia puntu berdiñak azterkatzen.

Onen bentajak, aren desbentajak, duten eragipena. Ta olakoak.

Leen ere esan dut eztabaida-gai aberatsa dela au. Alabaña, emen, asmo ximplea dut nik, burutzeko errexa.

EE. UU-en gertaturikoa. Beltze-ri ez omen zien uzten zine “zurie-tara” sartzen. Betiko kontuekin. Arratsaldero, pazientzi ta ondo-naiez armaturik, antxe agertu oi zi-ran beltzak, zine aurrean. Ta txar-tela artzeko erreskadan paratu. Txartel-emaillearengana alleatuz ba-tera, ba-zekiten, ezetza. Orduan, trankil ta begiramenduz, albora egi-ten zuten. Eta berriz, ta berriro, erreskada puntara. 15 edo 20 bi-derrez, bai, egunero. Urrengo egu-nerarte. Ta aste osoan ontara. Az-keneko larunbatean, aste guzian an aurrera-atzeraka ibilli zan aietako gazte bat aureratu zitzaion txartel-banatzailleari. Ta orkilla bat eman zion, eskertuaz: “Nirekin izan du-zun pazientzia eskertu nai nizuke, andre”. Eta joan zan. Emakume arek dimititu egin zuan biaramo-nean. Orra or gogortasunik-ezaren indarra: bidetxarreko legeekin deso-bedientzi agirizko ta itzaltsua, etsai-ari maitasuna, konzientziari dei bat, bakoitzak —bakoitzak!— arki de-zan zer doan txarto bere konporta-mentuan, injustizia dala-ta norbe-rak sufrittu, arerioari sufrimentu ori eman orduko.

Georges Bois-eri irakurri nion.

Or ikus dezakegu, kastidatea be-

zin garbi (?), gogortasunik-ezaren indarra, eragipena. Gogortasunik-ezaren "gogortasuna" (barka). Beste ainbat metodu zaratatsuago bezanbat bai. Eta geiago, berbada. Luzaroakoan. Ez al du, ba, zer egifik eukiko munduan, gaur?

Aitzitik, biolentzia, gogortasuna.

Erretratu bat: Neskatiltxo bat etzanda luze, mamiak arrakalatu-

ta, odoletan, illik. Objektibua irugarren pisuan bide zegoan. Baiña, sikarioek, konfundituta, bigarrenera bota zuten bonba. Ta ara.

Beste erretraturen bat? Ikus, borondate baduzu, eguneko periodikua. Edozein egunerokoa ia.

Pentsatzekoa da, benetan.

Ta argi dago: euria bezala, pa-kea ere zerutik datorrela.